

Serious Leisure Inventory and Measurement: Validity and reliability analysis

Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması

Beyza Merve Akgül¹
Ali Selman Özdemir²
Esin Esra Erturan Öğüt³
Suat Karaküçük⁴

Abstract

The aim of this research was to adapt the scale “Serious Leisure Inventory and Measure” developed by Gould et al. (2008) and perform its validity and reliability analyses. The research was carried out on 3 different study groups consisting a total of 474 students from various faculties of Gazi University, Turkey during the fall term of 2015-2016. Throughout the adaptation process, primarily the linguistic equivalence of the scale was investigated, and when it was seen that the scale was linguistically equivalent, the validity and reliability analyses were performed. The construct validity of the adapted scale was analyzed with confirmatory factor analysis, and it was seen that the scale was consistent with the original. As a result of reliability analysis, internal consistency coefficient of the scale was found as .97, and test-retest reliability coefficient as .93. As a result of item analysis, it was determined that the corrected item-total correlation of the sub-dimensions ranged from .42 to .73. These results show that the scale is valid and reliable to measure forms of Serious Leisure.

Özet

Bu araştırmanın amacı, Gould ve diğerleri (2008) tarafından geliştirilen Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü'nü (Serious Leisure Inventory and Measure / SLIM) Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerini gerçekleştirmektir. Araştırma 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören ve toplam 474 öğrenciden oluşan 3 ayrı çalışma grubu üzerinde yürütülmüştür. Uyarlama sürecinde öncelikle CBZEO'nün dil eşdeğerliği incelenmiş, dil eşdeğerliğine sahip olduğu görüldükten sonra geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi ile uyarlanan ölçeğin yapı geçerliği incelenmiş ve orijinal formla uyumlu olduğu görülmüştür. Güvenirlik analizi sonucunda, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .97 ve test-tekrar güvenilirlik katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Madde analizi sonucunda, alt ölçeklerin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının. 42 ile .73 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar ölçeğin, Ciddi Boş Zaman perspektifinin ölçülmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

¹ Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rekreasyon Bölümü, beyzakgulgazi@gmail.com

² Yrd. Doc. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, aliselmanoedemir@gmail.com

³ Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, esraerturan@gmail.com

⁴ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rekreasyon Bölümü, ksuat@gazi.edu.tr

Keywords: Serious Leisure; Scale; Reliability; Validity; University Students. **Anahtar Kelimeler:** Ciddi Boş Zaman; Ölçek; Geçerlik; Güvenirlik; Üniversite Öğrencisi.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. Giriş

John Neulinger, boş zaman kavramını zeka kavramına benzetmiş, kavramı herkesin kullandığını ancak neredeyse hiç kimsenin ne anlama geldiği konusunda hem fikir olamadığından söz etmiştir (Neulinger, 1974). Kişisel olarak hiçbir zaman aylak olmayan ve altmıştan fazla kitabı olan Bertrand Russell'in 'In Praise of Idleness' (Aylaklığa Övgü) kitabında boş zaman ile kast ettiği, kişinin bu zaman diliminde başkasının hedefleri için çalışmak yerine kendi sevdiği uğraşlar ve amaçlar doğrultusunda boş zamanını değerlendirmesi olmuştur (Skousen, 2002). Josef Pieper'a göre boş zaman, merak etmenin ve üstün olmanın önemini bir nevi satın almakta ve batı kültürünün temelini oluşturmaktadır (Graham, 2001). Boş zamanı tanımlama çalışmaları milattan önce 300'lere dayanmaktadır. Örneğin Aristo, boş zamanı eğlence, rekreasyon (günün manasında) ve derin düşünme şeklinde kategorize edebilecek bir paradigma önermiştir. Neredeyse 600 yıl önce sosyolojinin de kurucusu olduğu düşünülen tarihçi ve düşünür İbn-i Haldun, boş zaman isteğinin insanların beş temel arzusundan biri olduğunu öne sürmüş, bu arzuları aşağıdan yukarı sıralamış ve boş zamanı en tepeye koymuştur. Daha yakın bir zamanda Amerikalı psikolog Maslow, boş zaman aktivitelerinin insan hayatındaki önemini vurgulamıştır (Cordes, 2013). Sonraki yıllarda araştırmacı ve düşünürler boş zamanı hem toplumdaki rolü hem de kişinin üzerindeki etkisi açısından tanımlamaya çalışmışlardır (McLean & Hurd, 2014). Boş zaman, kuramsal anlamda klasik olarak üç başlık altında değerlendirilmiştir. İlk yaklaşım kavramı bir zaman dilimi olarak ele almış ve zorunlulukların dışındaki serbest zaman şeklinde nitelendirmiş, ikinci yaklaşım kavramı çalışma zamanı dışındaki aktiviteler yani rekreasyon olarak tanımlamıştır. Üçüncü ve son yaklaşım ise kavramın zaman ya da eylemde (aktivitede) değil, eylemi gerçekleştiren kişinin içinde olduğunu dile getiren ve boş zamanı davranış, ruhsal durum, tutum, deneyim olarak tanımlayan görüştür (Russell, 2013). Bir başka kuramsal yaklaşıma göre ise boş zaman; klasik görüş, sosyal sınıfın sembolü görüşü, isteğe bağlı-yükümlü olunmayan zaman görüşü, serbest zaman faaliyetleri, özgürlük ve kendini gerçekleştirme ile spiritüel ifade olarak boş zaman şeklinde altı başlıkta ele alınmıştır (McLean & Hurd, 2014).

Alan yazın incelendiğinde, boş zaman çalışmalarına duyulan ilginin günden güne arttığı görülmektedir. Modern çağın ve teknolojinin alışkanlıklarımız ve sosyal hayatımız üzerindeki etkileri, artan bireysel çeşitlilikler, özel ilgi alanlarının gelişmesi ve genişlemesi ile tamamen kişisel anlamlara bürünen boş zamanı tanımlama, içeriğini ve sınırlarını belirleme ya da bir takım kriterler yoluyla kategorize etme çabası ile gittikçe daha karmaşık bir hal almaktadır. Öyle ki boş zaman günümüzde herkes için farklı anlamlar taşımaktadır. John R. Kelly bu durumu; aynı aktivitenin farklı kişilerde farklı etkiler yarattığı, farklı aktivitelerin farklı kişilerde aynı etkiyi yarattığı şeklinde açıklamaktadır (Kelly, 2012).

Bu şekilde kavramın yüklendiği anlamın kişiden kişiye, zaman içerisinde ve duruma göre değiştiği bir dinamikte bugün; bireylerin farklı boş zaman aktivitelerinden farklı anlamlar türettiği gibi her boş zaman aktivitesine aynı özeni göstermediği, özellikle bir aktivitenin öne çıktığı ve her bireyin yaşantısında yer alan bu aktiviteye katılım biçiminin, içeriğinin ve edinilen kazanımların diğer boş zaman değerlendirme aktivitelerinden önemli ölçüde farklılaşması fikri üzerine inşa edilen kuram 'Serious Leisure' (Ciddi Boş Zaman) yaklaşımı, Robert Stebbins'e (1982) aittir.

Stebbins, otuz yılı aşkın bir süre 'Ciddi Boş Zaman'ın (CBZ) doğasını geniş bir çerçevede ve disiplinler arası düzlemde araştırmıştır (Gould, 2008). Stebbins, boş zamanı '*ciddi boş zaman*', '*gündelik boş zaman*' ve '*proje tabanlı boş zaman*' olmak üzere üç alt başlıkta ancak 'Ciddi Boş Zaman Perspektifi'

çatısı altında ele almıştır. Buna göre ‘Ciddi Boş Zaman’; *‘katılımcının kendisi için ilginç ve tatmin edici özelliklere sahip bir aktiviteyle hobi amaçlı, amatör ya da gönüllü olarak sistematik bir şekilde uğraştığı süreçte, gereken özel yetenek ve bilgi kombinasyonunun dışı vurumu ile bir kariyer elde etmesi’* olarak tanımlamıştır (Stebbins, 1992). ‘Ciddi Boş Zaman’ı oluşturan katılımcı profili ‘Amatörler’, ‘Hobiciler’ ve ‘Gönüllüler’ olmak üzere üçe ayrılır. “Gündelik (*casual*) boş zaman” ise *‘çok az ya da hiçbir ön hazırlık ve özel eğitim gerekmesiz’in genellikle kısa süreli, anlık, memnuniyet verici ve içsel tatmin sağlayan aktiviteler’* olarak tanımlamıştır (Gould vd, 2008) . Gündelik boş zaman zevk ve haz ile doğrudan, temelden ilişkilidir. Burada diğer her şeyden bağımsız saf eğlence ve doyum söz konusudur (Stebbins, 1997). Ayrıca bu çeşit etkinlikler, Rojek’in bahsettiği (1997) olağandışı boş zaman etkinliklerinin birçoğunun sınıflandırıldığı bir merkezdedir. Bu sınıflar; oyun, dinlendirici-rahlatıcı etkinlikler (oturma, kestirme, gezinti), pasif eğlence (TV, kitaplar, kayıttan müzik dinleme), aktif eğlence (şans oyunları, parti oyunları), sosyal iletişim (sohbet, muhabbet), duyuşsal uyarımlar (yemek, içmek, cinsellik) şeklinde ifade edilebilir. Gündelik boş zaman etkinlikleri çoğunlukla soyuttur ve CBZ etkinlikleri gibi bir gelişime yol açmaz. Daha çok eğlence odaklıdır ve doğuştan geleni kullanmanın, doğal olanı yapmanın bilimsel ifadesidir. Önemsiz gibi görünen bu yapısına rağmen gündelik boş zaman alışkanlıkları hem bireysel hem de sosyal yaşam açısından bir değere sahiptir (Stebbins, 2001). ‘Proje tabanlı boş zaman’ ise; kısa süreli, orta seviyede karmaşık, tek seferlik veya arada sırada olan, sıklıkla olmayan yaratıcı etkinliklerin boş zamanlarda gerçekleştirilmesidir (Stebbins, 2005). Bu çeşit bir boş zaman; dikkate değer bir planlama ve çaba, bazen de beceri ve bilgi gerektirir. Fakat ne ciddi boş zaman kapsamındadır ne de CBZ yönünde gelişmesi beklenir (Stebbins, 2016). Örnek olarak üretim, tamir, edebiyat, etkinliklere katılım, gönüllülük, sanatsal çalışmalar ve arada sırada olan etkinlikler (festivaller, büyük spor müsabakaları, dini bayramlar, bireysel doğum günleri, milli bayramlar vb.) gösterilebilir.

Stebbins, bu tümevarım araştırmalarının sonucu olarak ‘Ciddi Boş Zaman’ı özel kılan ve diğer boş zaman katılım biçimlerinden ayıran altı ayırt edici nitelik ortaya koymuştur. Bu nitelikler; *Azim, Boş Zaman Kariyeri, Anlamlı Çaba, Kalıcı Kazanımlar, Özgün Ahlaki Değerler, Uğraşla Özdeşim* olarak sıralanmaktadır (Gould ve ark., 2008). SLIM (Serious Leisure Inventory and Measure-Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü), Stebbins’in (2001) on sekiz alt boyutu tanımladığı araştırmasında kavramlaştırdığı bu altı niteliğe bağlı kalarak Gould ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilmiştir.

Stebbins’in 2001 yılında gerçekleştirdiği orijinal çalışması, amatör bilim adamları, komedyenler, sporcular, şarkıcılar, tiyatrocular ve nicelerinin etnografi araştırmasını kapsamaktadır. CBZ üzerine devam eden çalışmalar ise usta yüzücüleri, levrek avcılığını, yetişkin amatör buz patencileri, köpek sporlarını, motor sporlarını ve futbol taraftarlığını ele almıştır (Gould vd. 2008). Daha güncel araştırmalar, sonradan alınan zorunlu eğitimleri (Jones ve Symon, 2001), bilgisayar oyunlarını (Bryce ve Rutter, 2003), kolej futbol taraftarlığını (Gibson vd. 2002), macera turlarını (Kane ve Zink, 2004), spor turizmini (Green ve Jones, 2005), gönüllü müzeciliği (Orr, 2006), kapitoneyi (yorgancılık, yorgan vb. gibi işleme) (Stalp, 2006) ve profesyonel satranç oyuncularını (Gould vd. 2011) kapsamaktadır.

Bu konuda ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, CBZ teorisinin bir takım araştırmalarda tanıtıcı, destekleyici ve ilişki kurma niteliğinde kullanıldığı görülmektedir (Örneğin; Erturan-Ögüt, Yenel, Kocamaz 2013; Akyıldız, 2013 Erturan-Ögüt, 2014; Ardahan, 2015). İlaveten, Akyıldız ve Arğan (2016), Ciddi Boş Zaman Perspektifinden faydalanarak başka bir ölçek de geliştirmişlerdir. Tüm bu çalışmalar CBZ Perspektifine katkı sağlamakla birlikte Türkçe alan yazın “özgün” ölçme aletinden yoksundur. Buradan hareketle bu çalışma ile özgün adı ‘SLIM (Serious Leisure Inventory and Measure) olan Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü’nün Türkçeye uyarlanması ve ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Boş zaman araştırmaları kapsamında modern ve etkin bir kuram olarak ‘Ciddi Boş Zaman’ yaklaşımının temelini oluşturan SLIM’in ulusal alan yazına kazandırılması ve böylece orijinal ölçeğin Türkiye’de farklı aktivite türleri ile farklı gruplar üzerinde uygulanmasının alana önemli katkılar sağlayacağı ve literatürdeki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

1.1. Ciddi Boş Zaman Nitelikleri

Ciddi Boş Zaman katılımcısı seçtiği uğraşa sistematik biçimde yaklaşmakta, uğraşı için kendisini geliştirmekte, bilgi, beceri ve deneyimlerini uğraşına yönlendirmektedir. CBZ perspektifi, katılımcısının bu süreçteki niteliklerini oldukça net biçimde belirlemiştir. Özgün CBZEÖ'nün 18 alt ölçeğinin de içerisinde oluşturulduğu bu 6 nitelik aşağıda açıklanmıştır:

1. **Azim.** Zorluklar karşısında azimli olmak ciddi uğraşları gündelik uğraşlardan ayırır. Katılımcıların arada sırada yorgunluk, kaygı, yaralanma, dondurucu soğuk, sahne korkusu, utanma gibi engellere karşı azim gösterdiği ifade edilmiştir (Stebbins, 2001) Bu yüzden azim, amaç yönelimli davranışlarda istikrar olarak düşünülebilir.
2. **Boş Zaman Kariyeri,** bir boş zaman rolünde kendi özel koşullarıyla, dönüm noktalarıyla ve başarı ya da katılımın evreleriyle şekillenen kişisel gidişat olarak düşünülebilir (Stebbins, 2001). Bu evreler yeteneklere, bilgilere ve becerilere bağlı değişen desenlerin devamlılığını yansıtır. Stebbins (1992), koşulların kariyerde ilerleme ya da vazgeçmeyi etkileyen niyet dışı/değişim olayları olduğunu, buna karşılık bir kariyerde dönüm noktalarının “gidişatın doğasını” etkileyen anlar olduğunu belirtmektedir.
3. **Anamlı çaba.** Özel bilgi, yetenek ya da beceriler kazanmak ve geliştirmek için sarf edilen anlamlı kişisel çabalar, üçüncü niteliği oluşturur. Etkinliğe göre değişmekle birlikte, kişi tüm bu üçünü elde etmek için anlamlı çaba sarf edebilir. Kısaca, bir boş zaman kariyeri, bir uğraşa adanan çaba ve enerjilerle şekillenir, azim göstermeye ihtiyaç duyar.
4. **Kalıcı kazanımlar.** Bu kazanımlar, CBZ yaşam tarzıyla ilişkili bedel ve kazanımların keşfedilmesinden türetilmiştir. Stebbins (1992) bedelleri hayal kırıklıkları, hoşlanmama ve kişiler arası gerginlikler olarak belirlemiş ancak daha çok kazanımların sınıflandırılmasına odaklanmıştır. Bunlar yedi kişisel kazanımdan oluşur: *kişisel zenginleşme, kendini gerçekleştirme, kendini ifade etme, gelişmiş öz-imaaj, kendinden tatmin olma, rekreasyon,* ve bazı durumlarda *finansal geri dönüş*. Diğer üçü sosyal kazanımlardır: *grup çekiciliği, grup başarısı ve grup idamesi* algıları. Önceden tahmin edilsin edilmesin kalıcı kazanımlar, daha önceki durum ya da şartlardan daha ilgi çekici olan ya da arzulanan bir kazanımın gerçekleştirilmesini temsil eder (Driver, Brown & Peterson, 1991; Stebbins, 2001)

Bireysel kazanımlar. Kazanımların tanımlarında saklı olan, geniş kapsamlı küresel işleyişin aksine her birinin özel bir uğraşı yansıtmasıdır. Kişinin entelektüel ya da ruhsal kaynaklarını artırması süreci olan *kişisel zenginleşme*, ciddi katılımın bir sonucu olarak ortaya çıkan sevgiyle anılan ve değer verilen deneyimlerin bir birikiminde bulunmaktadır. *Kendini gerçekleştirme* kişinin yeteneklerini, kapasitesini ve potansiyelini tam anlamıyla kullanmasından oluşmaktadır. Bu, özgün yeteneklerin, becerilerin ve bilginin ciddi uğraşlarda gelişip uygulandığı anlamına gelmektedir. Katılımcılar yetenek, bilgi ve becerilerini yalnızca uygulamaz, aynı zamanda dışa da vururlar. Becerilerin dışa vurumu *kendini ifade etme* kazanımının tamamlayıcılarından biridir; diğeri de kişinin bireyselliğini ifade etmesiyle ilgilidir.

Öz-imaaj bireyin kendisi ya da kendi rolü hakkındaki algısı olarak tanımlanır. Bu algı CBZ katılımıyla iyileşir. Stebbins (2001) kişinin öz-imaajının özgün yetenekleri, becerileri ve bilgisinin dışavurumuyla iyileştiğini belirtmiştir. Shamir (1988, s:248) de “*kişinin sorumluluklarıyla uyum içinde hareket etmesi kendini ifade etme algısında tatmine götürür - değerli bir öz-imaajı idame eder ve sunar*” ifadesini kullanmaktadır.

Kendinden tatmin olma, ya da kişinin kendi arzularının tatmini, belki önceden eğlence olan ama aynı zamanda derin ve doyurucu olan tatminin derinliğiyle ilgilidir (Stebbins, 2001). Bir CBZ etkinliği bazen eğlenceli ve zevkli olabilir ancak gündelik boş zaman etkinliği de öyledir. Ayırt edici nitelik tatminin / memnuniyetin Ciddi Boş Zamanda bulunan derinliğidir; nitekim bu, gündelik boş zamanda yoktur. Stebbins, bazen Ciddi Boş Zamanın eğlenceli olmayabileceği ve katılımın ödülleri hemen gelmek zorunda olmadığını hatta düzenli olarak gecikebileceğini belirtmektedir.

Rekreasyon, kişinin kendini yeniden şekillendirmesi ya da yeniden yaratması sürecidir; buna göre, CBZ katılımcıları yenilenme, yeniden doğma ya da yeniden canlanma duygusunu katılımlarıyla korumaktadır.

Finansal geri dönüş, basitçe Ciddi Boş Zamana katılımın sonucundan doğan ürün ya da uzmanlıkların karşılığıdır. Stebbins (2001) finansal geri dönüşün kazanımlar içinde şimdiye kadarki en zayıf ödül olduğunu ifade etmiştir.

Grup Kazanımları. *Grup çekiciliğinin* sosyal ödülü CBZ etkinliğinin sosyal dünyasına katılmak ve birlik olmak olarak tanımlanır. Unruh'un (1979) sosyal dünyalar kavramsallaştırmasını kullanarak Stebbins (2001), grup çekiciliği kazanımlarının başka CBZ katılımcılarıyla veya gönüllülük durumunda müşterilerle birlik olma yoluyla elde edileceğini belirtir. *Grup başarıları* için kazanımlar, ciddi bir projeyi tamamlamaktaki grup çabaları ya da katılımcıya yardım etme, ihtiyaç duyulma ve fedakar olma duygularını hedefleyen ve veren grup çabalarından elde edilir. Aynı hükümler, CBZ katılımcısı adına CBZ grubunun idame edildiği, devam ettiği ve birbirine bağlı olduğunu garantileyen çabalara bağlı olan *grup idamesinde* de yansımaktadır. Tutarlılık içindeki ödüller ve dayanışma Buchanan'a göre (1985, s:407) "*grup içindeki etkileşimler ve etkileşim sonucu oluşan ait olma hissinden*" elde edilen tatminleri mümkün kılmaktadır.

5. **Özgün ahlaki değerler.** Ciddi Boş Zamanın beşinci niteliği özgün ahlaki değerler, CBZ dünyasının üyeleri tarafından paylaşılan ayırt edici ideallerin, değerlerin, görüşlerin veya rehber inançların varlığını kapsamaktadır (Stebbins, 2001). Stebbins bir CBZ dünyasında "amatör, hobici ve gönüllülerin özel inançlar, değerler, ahlaki prensipler, normlar ve performans standartlarını oluşturan alt kültürler geliştirme eğiliminde olduklarını" tespit etmiştir.
6. **Uğraşla özdeşim.** Ciddi Boş Zamanın altıncı niteliği katılımcının seçtiği uğraşla güçlü özdeşimdir. Çalıştığı uğraşlardan Stebbins (1982, s:257), CBZ katılımcılarının "*kendileri hakkında başkalarına gururla, heyecanla ve sıklıkla konuşma ve kendilerini yeni başlayanlara kendileri açısından sunma eğilimleri olduğunu*" tespit etmiştir. Bu yüzden bir uğraşla özdeşlik, bireyin bir uğraşla aynılığının ayırt edici bir niteliği ya da durumudur ve bireyin kendisi ve başkaları tarafından tanınan boş zaman rolüne iştirakine ve kabulüne olan kendi algısıdır (Stebbins, 2001).

2. Yöntem

2.1 Çalışma Grubu

SLIM'in orijinal formunun yapı geçerliği iki farklı örneklem üzerinde yapılmıştır. Birinci örneklem grubunu, Southeastern United States de öğrenim gören ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 415 öğrenci üzerinde incelenmiştir. İkinci örneklem grubunu ise 'ciddi' boş zaman faaliyetine katılan 485 kişi (111 macera araba yarışçılar, 99 izci ve 275 kürekçi) oluşturmaktadır (Gould, Moore, McGuire & Stebbins, 2008). Bu çalışmada ise Stebbins ve Gould ile yapılan elektronik iletişim sonucunda araştırmanın üniversite öğrencileri üzerinde yapılmasına karar verilmiştir. Buna göre, CBZEÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları üç farklı araştırma grubu üzerinde yürütülmüştür. Birinci grup Gazi Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 343 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Özgün ölçek baz alınarak, öğrencilere katıldıkları boş zaman aktivitelerini düşünmelerini ve bu aktiviteler arasında kendilerini en çok adadıkları, katılmak için en fazla çaba sarf ettikleri, en fazla önemsedikleri ve en fazla ciddiye aldıkları bir aktiviteyi belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerin yazdıkları bu aktivitelere ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir. Ölçekte yer alan boşlukları bu aktiviteyi düşünerek doldurmaları öğrencilere anlatılmıştır. Buna göre boşluk doldurmayan ve *gündelik* boş zaman aktivitesi yazan 15 öğrenci çalışmaya dahil edilmemiştir. Buna göre ölçeğin yapı ve uyum geçerlikleri ile iç tutarlılık analizleri bu 328 üniversite öğrencisinden elde edilen veriler üzerinden yürütülmüştür. 153 (%46.6) kız, 175 (%53.4) erkek öğrenciden meydana gelen bu grubun yaş ortalaması 21.2'dir. İkinci çalışma grubu üzerinde ölçeğin dilsel eş değerlik çalışmaları yürütülmüştür. Bu grup Gazi Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği hazırlık sınıflarında öğrenim gören 34 öğrenciden meydana gelmektedir. Test- tekrar test güvenilirlik çalışması için araştırmaya dâhil edilen üçüncü çalışma grubu ise Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören 112 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır.

Tablo 1: Öğrencilerin Ciddi Boş Zaman Faaliyetleri

	n	%
Sportif faaliyetlere katılanlar	172	51.6
Kültür-sanat faaliyetlerine katılanlar	74	22.2
Zihinsel uğraşı gerektiren faaliyetlere katılanlar	26	7.8
Sosyal duyarlılık faaliyetlerine katılanlar	21	6.3
Diğer	35	10.5
TOPLAM	328	100

Faaliyetlere ilişkin açık uçlu soruya verilen yanıtlara yapılan içerik analizinin verildiği Tablo 1'e göre öğrencilerin CBZ aktivitesi olarak en çok katıldıkları faaliyet grubu sportif faaliyetlerdir. Sportif faaliyetlerin içerisinde futbol (%46), yüzme (%31), tenis (%19) ve fitness (%11) öğrencilerin en çok tercih ettikleri faaliyetlerdir. Kültür-sanat faaliyetleri bir CBZ uğraşısı olarak belirten öğrenciler toplam sayının %22,2'sini oluşturmaktadır. Bu faaliyetin içerisinde ise müzik aletiyle uğraşanlar baskın gruptur (%14,7). Zihinsel uğraşı gerektiren faaliyetler içerisinde öğrenciler puzzle ve maket yapma (%6,4) etkinliği en fazladır. Engelli bireylerle ilgilenmek ise öğrencilerin sosyal duyarlılık faaliyetlerinde en çok tercih ettikleridir (%5,4).

2.2. Ölçme Aracı

Özgün formu "Serious Leisure Inventory and Measure (SLIM)" olan ölçek 2008 yılında James Gould, DeWayne Moore, Francis McGuire ve Robert Stebbins tarafından geliştirilmiştir. 72 madde ve 18 alt boyuttan oluşan ölçek 9'lu Likert tipidir. Ölçeğin kısa formu ise yine 18 boyuttan ve 54 maddeden oluşan 9'lu Likert tipi ölçektir. Her maddeye verilecek cevap kodları 1.00 ile 9.00 arasında değişmektedir. Dereceleme maddeleri "1-Tamamen katılıyorum, 2-Çoğunlukla katılıyorum, 3-Kısmen katılıyorum, 4-Nispeten katılıyorum, 5-Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 6-Nispeten katılmıyorum, 7-Kısmen katılmıyorum, 8-Çoğunlukla katılmıyorum, 9-Tamamen katılmıyorum" seçeneklerinden oluşmaktadır.

Ölçeğin İngilizce olan özgün formu kuramcı Robert Stebbins'ten elektronik posta yoluyla sağlanmış ve formun uyarlanmasına ilişkin izin elektronik posta yoluyla alınmıştır. Kendisinin de fikirleri alınarak ölçeğin kısa formunun (54 madde) geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılmasına karar verilmiştir. Özgün ölçek geliştirilirken öğrencilere katılmayı en çok sevdikleri 3 boş zaman aktivitesini düşünmelerini ve bu aktiviteler arasında kendilerini en çok adadıkları, katılmak için en fazla çaba sarf ettikleri, en fazla önemsedikleri ve en fazla ciddiye aldıkları bir aktiviteyi seçmeleri istenmiştir. Ölçekte yer alan boşlukları bu aktiviteyi düşünerek doldurmaları öğrencilere anlatılmıştır. Stebbins'in (2001) *ciddi* ve *gündelik* boş zaman faaliyet çeşitlerine göre, öğrencilerin seçtikleri bu faaliyetlere bakılarak, *gündelik* boş zaman faaliyeti içerisinde yer alanlar çalışmadan çıkarılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü'ne ait verilerin analizi için SPSS 16.0 ve Lisrel 8.71 paket programları kullanılmıştır. Ölçeğin İngilizceden Türkçeye çevrilmesi aşamasında geri çevirme yöntemi (back translation) uygulanmıştır. Çevirisi yapılan Türkçe form ve orijinal ölçeğin aynı anlamı taşıyıp taşımadığını uygulamada görmek amacıyla her iki ölçek arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına bakılmıştır. Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü'nün yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), farklı kültür ve/veya örneklem üzerinde geliştirilmiş ölçme araçlarının farklı kültür, örneklem ve/veya dillere uyarlanmasında kullanılan bir geçerlik belirleme yöntemidir. Sümer (2000), DFA'nın belirli değişkenlerin bir kurama dayalı olarak önceden belirlenmiş veya kurgulanmış bir yapının doğrulanması amacını taşıdığını belirtmiştir. Olpak ve Kılıç-Çakmak'a (2010) göre uyarlaması yapılan ölçeğin faktör yapısı daha önceden kuramsal bir destek alıyorsa ve doğrulanmış bir faktör yapısına sahip ise ölçeğin orijinal faktör yapısını

değiştirmek için DFA yapılabilmektedir. Bu durum göz önüne alındığında, bu çalışmanın daha önce alan uzmanları tarafından belirlenen kuramsal temellere göre geliştirilip faktör yapısı ortaya konduğundan dolayı Türkçeye özgün ölçeğin faktör yapısının ne derece geçerli olduğunu belirlemek için DFA yöntemi kullanılmıştır. DFA’da faktör yapısı doğrulanacak modelin geçerliğinin değerlendirilmesinde kullanılabilecek çok sayıda uyum indeksi vardır. Büyüköztürk ve diğerlerine (2004) göre uyum indekslerinin kuramsal model ile gerçek veriler arasındaki uyumu değerlendirmelerinde birbirlerine göre güçlü ve zayıf yönlerinin olması nedeniyle modelin uyumunun ortaya konulması için birçok uyum indeksi değerinin kullanılması önerilir. Bu araştırmada modelin örneklem için uyumunu tanımlamada kullanılan uyum indeksleri; KiKare (χ^2), İyi Uyum İndeksi (GFI), Düzeltilmiş İyi Uyum İndeksi (AGFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI), Ortalama Hataların Karekökü (RMR veya RMS), Standardize Edilmiş Artık Ortalamaların Karekökü (SRMR) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA)’dür.

Ölçeğin güvenirliğini belirlemede ise Cronbach Alpha ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır

3. Bulgular

Araştırmada Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü’nün Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Geçerlik ve güvenirliği incelemek amacıyla öncelikle elde edilen verilerin dil geçerliği belirlenmiş, ardından doğrulayıcı faktör analizi ve güvenirlik hesaplamaları yapılmıştır.

3.1 Dilsel Eşdeğerlik

Her bir test maddesinin Türkçe ifadesinde bir hata olup olmadığı ve bu maddelerin taşıdıkları anlamları ne ölçüde yansıttığını tespit etmek amacıyla dilsel eşdeğerlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin uyarlanmış formu, kültüre uygun ve anlaşılabilir olmadığı takdirde geçerlik ve güvenirlik bundan etkilenmekte ve bu tür ölçme araçlarının kullanılması olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Dilsel eşdeğerlik düzeyinin belirlenmesine yönelik ilk olarak orijinal ölçek formunun hedef dile çevirisi yapılmıştır. Ölçek uyarlama çalışmalarının en önemli adımını oluşturan çeviri aşamasında en çok tercih edilen “Geri Çevirme Yöntemi” (back translation) kullanılmıştır (Aksayan ve Gözüm, 2002). Bu yöntemde en az iki bağımsız çevirmen olmalıdır. Birinci çevirmen, orijinal ölçeği hedef dile, ikinci çevirmen hedeflenen dile çevrilen ölçeği orijinal dile çevirir (Carlson, 2000). Ölçeğin özgün formu İngilizce dil yeterliğine sahip bir alanında uzman ve bir İngilizce dil uzmanı tarafından birbirlerinden bağımsız olarak Türkçeye çevrilmiştir. Çeviriler incelenerek oluşturulan Türkçe taslak form, iki eğitim alan uzmanı tarafından İngilizceye geri çevirisi yapılmıştır. Savaşır (1994)’a göre çeviriyi yapanın her iki dili ve ölçeğin ilgili olduğu konuyu bilmesi gerekmektedir. Ölçek maddelerinin aslı ile karşılaştırılması ardından gerekli düzenlemeler yapılmış ve nihai Türkçe forma ulaşılmıştır. Bir sonraki aşama olarak oluşturulan Türkçe form ile İngilizce formun aynı anlamını taşıyıp taşımadığının uygulamada belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu aşamada her iki form Gazi Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği hazırlık sınıflarında öğrenim gören 34 öğrenciye üçer hafta ara ile önce ölçeğin orijinal formu sonra da Türkçeye çevrilmiş hali uygulanmıştır. İki test arasındaki uygulama süresi için ortalama 2-4 haftanın uygun olduğu söylenebilir (Özgüven, 1994; Büyüköztürk, 2007). Her iki ölçekten alınan puanlar arasındaki tutarlılığı test etmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin özgün ve Türkçe biçimlerinin yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki gösterdiği görülmektedir [$r = .82$; $p < .01$]. Bu sonuca göre ölçeğin, özgün ve Türkçe biçimlerin eşdeğer olduğu söylenebilir.

3.2 Yapı Geçerliği

18 boyutlu olarak hazırlanan Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü’nün de yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA’da sınanan modelin yeterliliğini ortaya koymak üzere pek çok uyum indeksi kullanılmaktadır. Bu çalışmada yapılan DFA için Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness), iyilik uyum indeksi

(Goodness of Fit Index, GFI), karşılaştırmalı uyum indeksi (Comparative Fit Index, CFI), normlaştırılmış uyum indeksi (Normed Fit Index, NFI), normlaştırılmamış uyum indeksi (Non-Normed Fit Index, NNFI) göreceli uyum indeksi (Relative Fit Index, RFI), tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), standartlaştırılmış hata kareleri ortalamasının karekökü (Standardized Root Mean Square Residual, SRMR) incelenmiştir. Uyum indekslerine ilişkin dikkate alınması gereken ölçütler hakkında araştırmacılar arasında tam bir uzlaşma bulunmamaktadır (Wetson & Gore, 2006). Bununla birlikte genel olarak; GFI, CFI, NFI ve RFI indeksleri için 0.90 değeri kabul edilebilir uyuma ve 0.95 değeri mükemmel uyuma işaret etmektedir (Bentler, 1980; Bentler & Bonett, 1980; Marsh, Hau, Artelt, Baumert & Peschar, 2006). NNFI için .95 değeri kabul edilebilir uyum ve .97 değeri mükemmel uyum ölçütü olarak alınmaktadır. RMSEA için .08 kabul edilebilir uyuma ve .05 mükemmel uyuma işaret etmektedir. SRMR için ise .05 değeri mükemmel uyum ve .10 değeri kabul edilebilir uyum ölçütü olarak alınmaktadır. Buna göre hem Türkçe ölçeğe ilişkin hem de özgün ölçeğe ilişkin uyum indeksleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Ölçek Maddelerinin Faktör Yapısı İçin Uyum İyilik İndeksleri

Türkçe Ölçek			Özgün Ölçek(kısa form)		
İyilik Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Sınır	Değer	İyilik Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Sınır	Değer
X ² /sd	<5 Orta düzeyde	2130,70/1224 = 1.74	X ² /sd	<5 Orta düzeyde	2875,9/1991 = 1.44
	<3 İyi uyum			<3 İyi uyum	
GFI	>0.90	0.81	CFI	>0.90	0.95
CFI	>0.90	0.99		>0.90	0.95
NFI	>0.90	0.97		>0.90	0.94
NNFI	>0.90	0.99	NNFI	>0.90	0.94
RFI	>0.85	0.97	S-RMR	< 0.08	0.05
S-RMR	< 0.08	0.045		< 0.08	0.05
RMSEA	< 0.08	0.048		< 0.08	0.04

Uyum indeksleri gözlenen verinin 18 boyutlu olan modele iyi uyum gösterdiğini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Tablo 1’e göre benzerlik oranı ki-kare istatistiği $X^2(1224)=2130,70$, $P<0.01$, kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA)= 0.048; standardize edilmiş kök ortalama kare artık (S-RMR)= 0.045; karşılaştırmalı uyum endeksi(CFI)= 0.99; uyum iyiliği indeksi (GFI)= 0.81; normlanmış uyum endeksi (NFI)= 0.97; göreceli uyum endeksi(RFI)= 0.97 olarak hesaplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 18 faktörlü yapısının kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiği söylenebilir. Bununla beraber özgün ölçekteki yapıyla benzer aralıklarda yer almaktadır.

54 maddeden oluşan Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü’nün DFA sonucunda maddelerin faktör yük değerleri (*Lambda*), her bir madde ile örtük değişken arasındaki ilişkinin gücünü belirleyen çoklu korelasyonun karesi (R^2) değeri ve ilişkinin manidarlığını gösteren *t* değerleri Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3: Ölçek faktör yükleri, çoklu korelasyonun karesi (R^2) değerleri ve t değerleri

Alt boyutlar	No	Lamda	t değeri	r2	Alt boyutlar	No	Lamda	t değeri	r2
Boyut1	M1	0,75	15,23	0.56	Boyut10	M28	0,68	13,66	0.46
	M2	0,83	17,81	0.69		M29	0,74	15,15	0.54
	M3	0,9	19,91	0.80		M30	0,88	19,5	0.77
Boyut2	M4	0,84	18,14	0.71	Boyut11	M31	0,94	22,41	0.88
	M5	0,78	16,35	0.61		M32	0,94	22,51	0.88
	M6	0,85	18,39	0.72		M33	0,91	21,16	0.82
Boyut3	M7	0,87	19,49	0.76	Boyut12	M34	0,88	19,85	0.77
	M8	0,9	20,71	0.82		M35	0,92	21,37	0.84
	M9	0,9	20,65	0.81		M36	0,91	21,01	0.83
Boyut4	M10	0,7	13,09	0.49	Boyut13	M37	0,95	23,09	0.90
	M11	0,78	15,09	0.62		M38	1	25,3	0.99
	M12	0,69	12,8	0.47		M39	0,94	22,49	0.88
Boyut5	M13	0,75	15,47	0.56	Boyut14	M40	0,84	18,05	0.71
	M14	0,89	20,05	0.79		M41	0,89	19,66	0.79
	M15	0,92	21,27	0.85		M42	0,68	13,49	0.47
Boyut6	M16	0,75	15,47	0.57	Boyut15	M43	0,84	18,49	0.70
	M17	0,81	17,23	0.66		M44	0,92	21,44	0.84
	M18	0,87	19,16	0.76		M45	0,91	21,41	0.84
Boyut7	M19	0,8	16,85	0.64	Boyut16	M46	0,93	21,97	0.86
	M20	0,85	18,33	0.72		M47	0,92	21,65	0.84
	M21	0,74	15,06	0.55		M48	0,92	21,52	0.84
Boyut8	M22	0,87	19,48	0.76	Boyut17	M49	0,82	17,69	0.67
	M23	0,8	17,12	0.65		M50	0,91	20,84	0.82
	M24	0,86	19,14	0.75		M51	0,88	19,68	0.77
Boyut9	M25	0,91	20,95	0.83	Boyut18	M52	0,85	18,98	0.73
	M26	0,93	21,6	0.86		M53	0,9	20,69	0.81
	M27	0,79	16,8	0.62		M54	0,95	22,9	0.91

DFA sonuçlarına göre tüm maddelerin t değerleri anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Bir başka deyişle, ölçekten herhangi bir madde çıkarılmasına gerek yoktur.

Ölçek maddelerine ilişkin yol (path) grafiği ise Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1’de de görüldüğü gibi, gözlenen veri 18 boyutlu modele uyum göstermektedir. Path katsayıları ise 0,55 ile 0,96 arasında değişmektedir. Bu değerlerin tamamı 0,30’un üstündedir ve 0,30 ve üstü değerler kabul edilebilir (Kline, 2005) değerlerdir. Elde edilen bu sonuçlar modelin veri tarafından doğrulandığını göstermektedir.

Alt boyutların birbirleriyle olan ilişki katsayıları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Alt boyutların birbirleriyle olan ilişki katsayıları

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18
Azım (A1)	1.00																	
Anlamlı çaba (A2)	0.79	1.00																
Boş zaman kariyerinde ilerleme (A3)	0.56	0.69	1.00															
Boş zaman kariyer olasılığı (A4)	0.52	0.56	0.55	1.00														
Kişisel zenginleşme (A5)	0.48	0.57	0.54	0.56	1.00													
Kendini gerçekleştirme (A6)	0.53	0.67	0.61	0.54	0.73	1.00												
Kendini ifade etme yeteneği (A7)	0.54	0.69	0.54	0.61	0.66	0.81	1.00											
Bireyselliğini ifade etme (A8)	0.40	0.50	0.43	0.52	0.61	0.62	0.77	1.00										
Öz-imaaj (A9)	0.43	0.48	0.52	0.58	0.65	0.59	0.61	0.77	1.00									
Kendinden tatmin olma (A10)	0.57	0.65	0.60	0.54	0.64	0.69	0.60	0.60	0.69	1.00								
Kendince eğlenmek (A11)	0.51	0.59	0.56	0.44	0.53	0.58	0.51	0.44	0.51	0.89	1.00							
Rekreasyon (A12)	0.39	0.46	0.41	0.41	0.52	0.50	0.47	0.44	0.49	0.73	0.65	1.00						
Finansal geri dönüş (A13)	0.22	0.25	0.21	0.30	0.33	0.37	0.38	0.27	0.27	0.25	0.17	0.13	1.00					
Grup çekiciliği (A14)	0.49	0.50	0.48	0.48	0.53	0.61	0.60	0.49	0.57	0.67	0.55	0.52	0.23	1.00				
Grup başarıları (A15)	0.44	0.46	0.42	0.49	0.58	0.60	0.58	0.33	0.46	0.61	0.53	0.48	0.30	0.65	1.00			
Grup idamesi (A16)	0.42	0.45	0.43	0.44	0.56	0.60	0.55	0.32	0.45	0.59	0.51	0.44	0.35	0.63	0.94	1.00		
Özgün ahlaki değerler (A17)	0.44	0.48	0.49	0.46	0.59	0.61	0.58	0.45	0.56	0.66	0.51	0.49	0.33	0.79	0.75	0.79	1.00	
Uğraşla özdeşim (A18)	0.47	0.48	0.45	0.45	0.57	0.58	0.61	0.64	0.61	0.62	0.49	0.44	0.35	0.59	0.55	0.54	0.67	1.00

Alt boyutlar arasındaki ilişki katsayılarına ilişkin t değerleri anlamlı bulunmuştur. En yüksek ilişki grup idamesi alt boyutu ile grup başarıları alt boyutu arasında gözlenmiştir ($\phi=0,94$). En düşük ilişki finansal geri dönüş ile rekreasyon arasında gözlenmiştir ($\phi=0,13$).

3.3. Güvenirlik

Ölçeğin güvenirliği tutarlılık ve kararlılık şeklinde iki boyutta incelenmiştir. Ölçeğin tutarlılığına Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ile bakılmıştır. Uyarlaması yapılan form için hesaplanan Cronbach alfa katsayıları alt faktörler için 18 alt boyut için sırasıyla, .87, .87, .92, .76, .90,

.87, .86, .88, .89, .80, .96, .92, .97, .85, .92, .95, .90 ve .93'tür. Yani. 85 ile. 97 arasında değişmektedir. Ölçeğin tamamı için hesaplanan alfa katsayısı ise. 97'dir.

Özgüven (1994) ölçme aracının kararlılık gösterip göstermediğinin test-tekrar test güvenilirliği ile belirlenebileceğini belirtmektedir. Ölçeğin kararlılığını belirlemek için, uygulamadan üç hafta sonra 112 öğrenciye ölçek tekrar uygulanmış ve test-tekrar test güvenilirliği ile hesaplanmıştır. Test-tekrar test analizi sonucu elde edilen veriler ile ilk uygulamadan elde edilen veriler Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda korelasyon katsayısı .93 olarak hesaplanmış ve elde edilen değer oldukça yüksek bir korelasyon ve ölçeğin kararlılığının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

3.4. Madde Analizleri

CBZEÖ'de yer alan maddelerin toplam puanı yordama gücünü belirlemek ve ayırt edicilik düzeylerini saptamak amacıyla madde analizi yapılmıştır. Bu kapsamda düzeltilmiş madde toplam korelasyonu hesaplanmıştır. Madde analize ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Madde analizi

		Madde Çıkarıldığında			
Alt Boyut	Madde No	Ölçek Ortalaması	Ölçek Varyansı	Ölçek Alfası	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu
A1	CBZEÖ1	404,73	302,29	0,968	0,515
N=328	CBZEÖ2	404,97	301,85	0,968	0,552
Cronbach alpha=.87	CBZEÖ3	405,00	301,16	0,968	0,597
A2	CBZEÖ4	404,72	300,83	0,968	0,611
N=328	CBZEÖ5	404,81	300,88	0,968	0,621
Cronbach alpha=.87	CBZEÖ6	404,92	298,4	0,967	0,663
A3	CBZEÖ7	404,56	301,68	0,968	0,575
N=328	CBZEÖ8	404,52	301,23	0,968	0,647
Cronbach alpha=.92	CBZEÖ9	404,54	300,63	0,968	0,668
A4	CBZEÖ10	405,35	302,23	0,968	0,437
N=328	CBZEÖ11	405,33	300,93	0,968	0,504
Cronbach alpha=.76	CBZEÖ12	405,24	301,14	0,968	0,536
A5	CBZEÖ13	404,94	300,29	0,967	0,704
N=328	CBZEÖ14	404,83	299	0,967	0,690
Cronbach alpha=.90	CBZEÖ15	404,93	299	0,967	0,727
A6	CBZEÖ16	404,85	300	0,968	0,654
N=328	CBZEÖ17	405,10	300	0,968	0,639
Cronbach alpha=.87	CBZEÖ18	404,87	300	0,967	0,720
A7	CBZEÖ19	404,93	299	0,967	0,676
N=328	CBZEÖ20	404,76	300,18	0,967	0,713
Cronbach alpha=.86	CBZEÖ21	404,82	300,28	0,968	0,675

A8	CBZEÖ22	405,16	299	0,968	0,638
N=328	CBZEÖ23	405,11	301	0,968	0,522
Cronbach					
alpha=.88	CBZEÖ24	405,37	300,51	0,968	0,526
A9	CBZEÖ25	405,14	298,9	0,967	0,655
N=328	CBZEÖ26	405,10	299,08	0,968	0,656
Cronbach					
alpha=.89	CBZEÖ27	405,03	301,29	0,968	0,586
A10	CBZEÖ28	405,14	299,88	0,968	0,567
N=328	CBZEÖ29	405,00	299,92	0,968	0,647
Cronbach					
alpha=.80	CBZEÖ30	404,56	900,9	0,967	0,703
A11	CBZEÖ31	404,38	301,78	0,968	0,684
N=328	CBZEÖ32	404,34	302,47	0,968	0,642
Cronbach					
alpha=.96	CBZEÖ33	404,27	302,5	0,968	0,695
A12	CBZEÖ34	404,62	301,84	0,968	0,618
N=328	CBZEÖ35	404,66	302,9	0,968	0,521
Cronbach					
alpha=.92	CBZEÖ36	404,59	302,45	0,968	0,553
A13	CBZEÖ37	407,62	293,47	0,969	0,450
N=328	CBZEÖ38	407,70	293,08	0,969	0,459
Cronbach					
alpha=.97	CBZEÖ39	407,78	294,72	0,970	0,413
A14	CBZEÖ40	405,05	298,19	0,968	0,640
N=328	CBZEÖ41	404,99	298,27	0,967	0,682
Cronbach					
alpha=.85	CBZEÖ42	405,29	297,29	0,967	0,676
A15	CBZEÖ43	405,17	297,7	0,967	0,649
N=328	CBZEÖ44	404,94	297,37	0,967	0,690
Cronbach					
alpha=.92	CBZEÖ45	404,84	298,75	0,967	0,678
A16	CBZEÖ46	404,88	298,4	0,967	0,681
N=328	CBZEÖ47	404,92	298,24	0,968	0,649
Cronbach					
alpha=.95	CBZEÖ48	404,90	298,88	0,967	0,684
A17	CBZEÖ49	405,04	298,48	0,967	0,688
N=328	CBZEÖ50	405,31	296,63	0,967	0,716
Cronbach					
alpha=.90	CBZEÖ51	405,28	297,44	0,967	0,701
A18	CBZEÖ52	405,06	297,14	0,967	0,708
N=328	CBZEÖ53	405,70	295,3	0,968	0,644
Cronbach					
alpha=.93	CBZEÖ54	405,50	295,28	0,967	0,654

Madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında genellikle değeri .30 ve üzerinde olan maddelerin ölçülecek özelliği ayırt etme açısından yeterli olduğu kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2010; Field, 2009) Buna göre, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin madde toplam korelasyonlarının tutarlığının yeterli olduğu söylenebilir (Tablo 5).

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı James Gould, DeWayne Moore, Francis McGuire ve Robert Stebbins (2008) tarafından geliştirilen Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü'nü Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini incelemektir. Uyarlama sürecinde ilk olarak dil eşdeğerliği çalışması yapılmış ve çalışma sonucunda ölçeğin İngilizce ve Türkçe form puanları arasındaki korelasyonun ($r = .82$; $p < .01$) pozitif ve yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuç; ölçek maddelerinin Türkçe çevirisinin İngilizce formda yer alan orijinal maddelerle benzeştiğini ve Türkçe form ile İngilizce formun dilsel açıdan eş değer olduğunu göstermektedir.

DFA uyum indeksi sınırları incelendiğinde ölçeğin özgün faktör yapısıyla Türkçe halinin faktör yapısının uyduğu görülmektedir. Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü'nün 18 faktörlü yapısına ilişkin model DFA ile sınındığında hesaplanan RMSEA, SRMR, RMR, χ^2/df , IFI, CFI, NFI ve NNFI değerleri yapının kabul edilebilir uyuma sahip olduğunu göstermektedir. Bununla beraber özgün ölçekteki yapıyla benzer aralıklarda yer almaktadır. Buna göre modelin uyumunun yeterli olduğu ifade edilebilir. DFA sonuçlarına göre tüm maddelerin ve alt boyutların t değerleri anlamlı bulunmuştur. Bir başka deyişle, ölçekten herhangi bir madde çıkarılmasına gerek yoktur. Bu sonuçlar, ölçekteki maddelerin geçerliklerinin yüksek olduğunu, CBZ'ye ilişkin ayırt edici olduğu ve CBZ perspektifini ölçmeye yönelik maddeler ve alt ölçekler olduğunu göstermektedir.

CBZEÖ'nün güvenilirliğini belirlemeye yönelik olarak iç tutarlılık (Cronbach Alpha) ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. İç tutarlılık (Cronbach alpha) güvenilirlik kat sayısı ölçeğin tümü için .97 olarak hesaplanmıştır. 18 faktörden oluşan Ciddi Boş Zaman Envanteri ve Ölçümü'nün Cronbach alfa değerleri faktörler için .85 ile .97 arasında değişmektedir. CBZEÖ'nün test-tekrar test yöntemiyle yapılan güvenilirlik çalışmasında ölçeğin tamamı için .93 güvenilirlik katsayısı bulunmuştur. Güvenirlik katsayısı .70 ve üzerinde olan ölçeklerin güvenilir olduğu (Büyüköztürk, 2010; Leech, Barlett & Morgan, 2005; Tezbaşaran, 1996) dikkate alındığında, ölçeğin tümüne ve alt ölçeklere ait güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığı görülmektedir.

CBZEÖ'de yer alan maddelerin toplam puanı yordama gücünü saptamak ve ayırt edicilik düzeylerini belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Madde toplam korelasyonunu ilişkin sonuçlar on sekiz alt ölçek için .42 ile .73 arasında değişmektedir. Madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında genellikle değeri .30 ve üzerinde olan maddelerin ölçülecek özelliği ayırt etme açısından yeterli olduğu kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2010; Field, 2009). Buna göre, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin madde toplam korelasyonlarının yeterli düzeyde olduğu söylenebilir.

Geçerlik ve güvenilirlikle ilgili elde edilen bulgular, CBZEÖ'nün bireylerin CBZ perspektiflerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak; Gould vd. (2008) tarafından geliştirilen CBZEÖ'yü Türkçeye kazandırmayı amaçlayan bu çalışma ile bireylerin ciddi veya gündelik boş zaman perspektiflerini ölçebilmede kullanılabilecek yeterli psikometrik özelliklere sahip bir ölçme aracına ulaşıldığı söylenebilir.

5. Gelecekteki çalışma ve uygulama alanları

Ölçeğin farklı aktivite ve demografi gruplarında uygulanması kullanılabilirliğini ortaya koyacaktır. Amaçlı örneklemelerde uygulandığında CBZ Perspektifi ile ilişkili yeni çıkarımlar ve sonuçlar elde edilebilecektir. Ölçek, Türkiye'deki boş zaman araştırmacıları için bir referans olabilecek, kullanımı yaygınlaştığı ölçüde ülkedeki boş zaman değerlendirme ve Ciddi Boş Zaman katılımıyla ilgili ölçülebilir, sağlıklı bir bilgi birikim ve altyapısı oluşabilecektir. Ölçeğin bundan sonraki çalışmalarda kullanılırken bilgi vermesi açısından faktör analizi ve güvenilirlik analizlerinin tekrarlanması ölçekle ilgili daha tutarlı bulgulara ulaşılmasına yardımcı olacaktır.

Kaynaklar

- Aksayan, S. & Gözüm, S. (2002). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber I: Ölçek uyarlama aşamaları ve dil uyarlaması. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 4(1): 9-14.
- Akyıldız, M. (2013). Boş Zamana 'Ciddi' Bir Bakış: Boş Zaman Araştırmalarında Ciddi Boş Zaman Teorisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), s. 46-59.
- Akyıldız Munusturlar, M. Argan M. (2016) Development of the serious and casual leisure measure Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman Ölçeği'nin Geliştirilmesi, *World Leisure Journal*, DOI: 10.1080/16078055.2015.1126759
- Ardahan, F. (2015). Ciddi Boş Zaman Faaliyeti Olarak Gönüllülük: Akut Örneği. III. *Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı* (s. 40-53). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Başak, T., Uzun Ş. & Arslan, F. (2008). Hemşirelik yüksek okulu öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7(5), 429-434.
- Bentler, P.M. & Bonett, D.G. (1980). Significance tests and goodness-of-fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88: 588-600.
- Bentler, P.M., & Bonett, D.G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88, 588-606
- Buchanan, B.M. (1998) Structural Equation Modelling with LISREL, PRELIS and SIMPLIS: Basic Concepts, Applications, and Programming. Mahwah, NJ: Erlbaum Associates Cited in Gould, J., Moore, D., McGuire, F., & Stebbins, R. (2008). Development of the Serious Leisure Inventory and Measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), s. 47-68.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Özkahveci, Ö. ve Demirel, F. (2004). Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice*, 4(2), 207-239.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bryce, J., & Rutter, J. (2003). Gender dynamics and the social and spatial organization of computer gaming. *Leisure Studies*, 22(1), s. 1-15.
- Cordes, K. (2013). *Applications in Recreation&Leisure: For Today and The Future* (4. b.). IL: Sagamore Publishing.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16: 297-334.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Driver, B.L., Brown, P.J. & Peterson, G.L. (1991) Benefits of Leisure. State College, PA: Venture Publishing Inc. Cited in Gould, J., Moore, D., McGuire, F., & Stebbins, R. (2008). Development of the Serious Leisure Inventory and Measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), s. 47-68.
- Erturan-Ögüt, E., Yenel, İ., & Kocamaz, S. (2013). Spor Federasyonlarındaki Gönüllülerin Katılım Nedenleri ve Kazanımları: Ciddi Boş Zaman Teorisine Göre Bir Değerlendirme. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(1), s. 48-76.
- Erturan-Ögüt, E.E., (2014). Youth Volunteering in Sport: A Case Study of the Benefits of "The European Voluntary Service" for a Sport Organization. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 64(1), 71-85., Doi: 10.2478/pcssr-2014-0028
- Gibson, H., Willming, C., & Holdnak, A. (2002). "We're Gators . . . not just Gator fans": Serious leisure and University of Florida football. *Journal of Leisure Research*, 34(4), s. 397-425.
- Gould, J., Moore, D., Karlin, N., Gaede, D., Walker, J., & Dotterweich, A. (2011). Measuring Serious Leisure in Chess: Model Confirmation and Method Bias. *Leisure Sciences*, 33(4), s. 332-340.

- Gould, J., Moore, D., McGuire, F., & Stebbins, R. (2008). Development of the Serious Leisure Inventory and Measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), s. 47-68.
- Graham, P. (2001). Jane Austen and the Labor of Leisure. *Pleasures, Pursuits, and Passions: Entertainment and Jane Austen*. Seattle, Washington: Jane Austen Society of North America (JASNA).
- Green, C., & Jones, I. (2005). Serious leisure, social identity and sport tourism. *Sport in Society*, 8(2), s. 164-181.
- Jones, L., & Symon, G. (2001). Lifelong learning as serious leisure: policy, practice and potential. *Leisure Studies*, 20(4), s. 269-284.
- Kane, M., & Zink, R. (2004). Package adventure tours: markers in serious leisure careers. *Leisure Studies*, 23(4), s. 329-345.
- Kelly, J. (2012). *Leisure* (4. b.). IL: Sagamore Publishing.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. N.Y.: Guilford Press.
- Marsh, H.W., Hau, K.T., Artelt, C., Baumert, J., & Peschar, J.L. (2006). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: Cross-cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360.
- McLean, D., & Hurd, A. (2014). *Kraus' Recreation and Leisure in Modern Society* (10. b.). MA: Jones and Bartlett Learning.
- Munusturlar, M., & Argan, M. (2016). Development of the serious and casual leisure measure. *World Leisure Journal*.
- Neulinger, J. (1974). *The Psychology of Leisure*. IL: Charles C. Thomas Publisher.
- Olpak, Y. Z. ve Kılıç Çakmak, E. (2010). E-öğrenme ortamları için sosyal bulunuşluk ölçeğinin uyarılma çalışması. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 142-160.
- Orr, N. (2006). Museum volunteering: Heritage as "serious leisure. *International Journal of Heritage Studies*, 12(2), s. 194-210.
- Özguven, İ.E. (1994). Psikolojik testler. Ankara: Yeni Doğu Matbaası
- Rojek, C. (1997). Leisure theory: Retrospect and prospect. *Society and Leisure*, 20(2), s. 383-400.
- Russell, R. (2013). *Pastimes-The Context of Contemporary Leisure* (5. b.). IL: Sagamore Publishing.
- Savaşır, I. (1994). Ölçek uyarılmasındaki sorunlar ve bazı çözüm yolları. *Türk Psikolojisi Dergisi: Özel Sayı, Psikolojik Testler*, 9(33): 27-32.
- Shamir, B. (1988) Commitment and Leisure. *Sociological Perspectives*, 31,238-258 Cited in Gould, J., Moore, D., McGuire, F., & Stebbins, R. (2008). Development of the Serious Leisure Inventory and Measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), s. 47-68.
- Skousen, M. (2002). Leisure, the Basis of Culture. *Ideas on Liberty*, 52(1).
- Stalp, M. (2006). Negotiating time and space for serious leisure: quilting in the modern U.S. home. *Journal of Leisure Research*, 38(1), s. 104-132.
- Stebbins, R. (1982). Serious leisure: A conceptual statement. *Pacific Sociological Review*, 25(2), s. 251-272.
- Stebbins, R. (1992). *Amateurs, professionals, and serious leisure*. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Stebbins, R. (1997). Casual leisure: A conceptual statement. *Leisure Studies*, 16(1), s. 17-25.
- Stebbins, R. (2001). *New directions in the theory and research of serious leisure*. Lewiston, NY: Edwin Mellen Press.
- Stebbins, R. (2005). Choice and Experiential Definitions of Leisure. *Leisure Sciences*, 27(4), s. 349-352.
- Stebbins, R. (2016). *Serbest Zaman Fikri: Temel İlkeler*. (M. Demirel, N. Ekinci, Ü. Üstün, U. Işık, & O. Gümüşgül, Çev.) Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

- Steiger, J.H. (2007). Understanding the limitations of global fit assessment in structural equation modeling. *Personality and Individual Differences*, 42(5): 893-898.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6): 49-74.
- Şimşek, Ö.F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş (Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları)*. Ankara: Ekinoks.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Unruh, D.R. (1919) Characteristics and Types of Participation in Social Worlds. *Symbolic Interaction*, 2, 115-125 Cited in Gould, J., Moore, D., McGuire, F., & Stebbins, R. (2008). Development of the Serious Leisure Inventory and Measure. *Journal of Leisure Research*, 40(1), s. 47-68.

Ek-1

Extended English Abstract

For more than 30 years, Stebbins has explored the nature of serious leisure in a broad framework of interdisciplinary components (Gould, 2008). Stebbins has approached leisure under three sub headings of 'serious leisure', 'casual leisure' and 'project-based leisure', but under the 'Perspective of Serious Leisure'. Accordingly, 'Serious Leisure' is defined as "the systematic pursuit of an amateur, hobbyist, or volunteer activity sufficiently substantial and interesting for the participant to find a career there in the acquisition and expression of a combination of its special skills, knowledge, and experience" (Stebbins, 1992). Three types of participants compose the serious leisure perspective: amateurs, hobbyists and volunteers. In contrast, 'casual leisure' is an "immediately, intrinsically rewarding relatively short-lived pleasurable activity requiring little or no special training to enjoy it" (Gould et al., 2008).

When the studies performed in our country on this topic were looked through, it was seen that the Turkish literature lacked an original measurement tool. Thus, it was the aim of this research to adapt the Serious Leisure Inventory and Measurement originally named as "SLIM (Serious Leisure Inventory and Measure)" into Turkish and investigate its psychometric qualities. It is thought that bringing in SLIM to national literature, which provides basis to 'Serious Leisure' as a modern and efficient theory within the scope of leisure research, and thus, the application of the original scale on different activity types and groups in Turkey will contribute seriously to the field and fill the gap in the literature.

The validity and reliability studies of the Serious Leisure Inventory and Measurement were carried out on three different research groups. The first group comprised of 343 university students from different faculties of Gazi University. Being founded on the original scale, the students were asked to think about the leisure activities they are engaged in and to indicate one of the activities they are at the very most devoted to, the one that they make the most effort to be involved in, and the one they care the most. The students were told to fill out the gaps that appear on the scale by thinking about that activity. Accordingly, 15 students who did not fill out the gaps and wrote casual leisure activities were excluded from the study. Hereunder, the construct and fit validities and internal consistency analyses of the scale were carried out with the data obtained from 328 university students. The mean age of this group, consisting 153 female (%46.6) and 175 male (%53.4) students, was 21.2. The studies regarding the linguistic equivalence of the scale were carried out on the second group. This group consisted 34 students studying in the preparatory school of

the English Language Teaching Department of Gazi University. The third group included into the research for test-retest studies comprised of 112 university students studying in Gazi University. The scale, originally named as "Serious Leisure Inventory and Measure (SLIM)", was developed by James Gould, DeWayne Moore, Francis McGuire and Robert Stebbins in 2008. The scale consisting 72 items and 18 sub-dimensions is a 9-Likert type scale. The shorter form of the scale consists 54 items and 18 sub-dimensions and is a 9-Likert type scale. Back translation was performed during the translation process of the scale from English into Turkish. In an attempt to see in practice whether the translated Turkish form carried the same meaning with the original, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient was considered. Confirmatory factor analysis (CFA) was carried out for construct validity of the Serious Leisure Inventory and Measurement.

It was seen that the original and Turkish versions of the scale showed a high, positive and significant relation [$r = .82$; $p < .01$]. As regards this result, it can be said that the original and Turkish versions of the scale are equivalent. Many fit indices are used to present the sufficiency of the model tested by CFA. Accordingly, similarity rate chi-square statistics was calculated as $X^2(1224) = 2130,70$, $P < 0.01$; root mean square error of approximation (RMSEA) as 0.048; standardized root mean square residual (S-RMR) as 0.045; comparative fit index (CFI) as 0.99; goodness of fit index (GFI) as 0.81; normed fit index (NFI) as 0.97; and relative fit index (RFI) as 0.97. As a result of the confirmatory factor analysis, it can be said that the 18-factor construct of the scale gave acceptable and valid results. In addition, it falls into the same range with the construct in the original scale. Nonetheless, t values of all items were found significant as regards the CFA results ($p < 0.05$). In other words, there was no need to remove any items from the scale. The highest relation was observed between the sub-dimensions of group maintenance and group accomplishments ($\phi = 0,94$). The lowest relation was observed between the sub-dimensions of financial return and re-creation ($\phi = 0,13$).

The reliability of the scale was examined under the dimension of consistency. The consistency of the scale was looked into by Cronbach alpha internal consistency coefficient. The Cronbach alpha coefficients of the 18 sub-dimensions calculated for the adapted form were .87, .87, .92, .76, .90, .87, .86, .88, .89, .80, .96, .92, .97, .85, .92, .95, .90 and .93, respectively. In other words, it ranged between .85 and .97. The alpha coefficient calculated for the whole scale was .97.

The findings obtained regarding validity and reliability show that Serious Leisure Inventory and Measurement is a reliable and valid tool in order to evaluate how and in which forms individuals make use of their Serious Leisure. In conclusion, it can be said that a measurement tool with sufficient psychometric qualities that could be used to evaluate the forms of serious and casual leisure activities of the individuals was attained with this study aiming at bringing in the SLIM developed by Gould et al. (2008) into Turkish literature.

EK-2

Ciddi Boş Zaman Perspektifi Ölçeği (54 madde-18 alt boyut)- 9'lu Likert tipi ölçek

- 1 'da engellerle karşılaşırsam onların üstesinden gelene kadar vazgeçmem.
- 2 'da azimle devam ederek güçlüklerin üstesinden geldim.
- 3 'da ısrarcı olarak zorlukların üstesinden gelirim.
- 4 'da daha iyi olmak için çok çabalarım.
- 5 'da becerilerimi geliştirmek için pratik yaparım.
- 6 'da daha yeterli olmak için fazlasıyla çaba sarf etmeye hazırım.
- 7 ile uğraşmaya başladığımdan beri ilerleme kaydettim.
- 8 'a başladığımdan beri gelişim gösterdim.
- 9 'da mesafe kaydettiğime inanıyorum.
10. Bana göre, 'a katılımımı etkileyen ile bağlantılı belirli durumlar vardır.

- 11 içerisinde 'a katılımımı önemli ölçüde şekillendiren dönüm noktaları vardır.
- 12 'da karşılaştığım belli başlı iyi veya kötü durumlar, benim ile hangi düzeyde ilgilendiğim konusunda belirleyici olmuştur.
- 13 ile çok yönlü geliştirdim.
- 14 hayatıma zenginlik katmıştır.
- 15 ile edindiğim deneyimler hayatımı zenginleştirmiştir.
- 16 -ken yeteneklerimden tamamen yararlanırım.
- 17 'da potansiyelime ulaşıyorum.
- 18 potansiyelimden farkına varmamı sağladı.
- 19 becerilerimi ve yeteneklerimi göstermek için bir yoldur.
- 20 -ken becerilerimi ve yeteneklerimi sergilerim.
- 21 bilgim, katılım esnasında kendini gösterir.
- 22 benim için kendimi ifade etmemdir.
- 23 'da bireyselliğimi ifade ederim.
- 24 kim olduğumu ifade etmem için izin verir.
- 25 'a başladığımdan beri benlik algım gelişmiştir.
- 26 benlik algımı yükseltmiştir.
- 27 kendi hakkımdaki düşüncelerimi geliştirmiştir.
- 28 bende derin bir doyum hissi yaratır.
- 29 deneyimlerim son derece memnun edicidir.
- 30 beni aşırı derecede mutlu eder.
- 31 benim için keyif vericidir.
- 32 benim için eğlencelidir.
- 33 'dan zevk alırım.
- 34 'da geçirdiğim zamandan sonra yenilenmiş hissedirim.
- 35 'da geçirdiğim zamandan sonra canlanmış hissedirim.
- 36 benim için canlandırıcıdır.
- 37 'a katılımım bana maddi açıdan yarar sağladı.
- 38 çabalarım sonucunda maddi kazanç elde ettim.
- 39 hakkındaki uzmanlığım bana parasal mükafat kazandırdı.
- 40 Diğer meraklıları ile etkileşim içinde olmaktan keyif alırım.
- 41 'a dahil olan diğer insanlarla etkileşim içinde olmaya değer veririm.
- 42 'a kendini adanmış diğer insanlarla anılmayı tercih ederim.
- 43 'da grup başarısını hissetmek benim için önemlidir.
- 44 grubumun bir şeyi başarmasına yardım etmiş olmak bana kendimi önemli hissettirir.
- 45 grubumun başarılarının bir parçası olduğumda kendimi önemli hissedirim.
- 46 grubumun gelişimi benim için önemlidir.
- 47 grubumun birlik olmasına katkı sağladım.
- 48 grubumu birleştiren görevleri yerine getirmem önemlidir.
- 49 'a kendini adanmış bir çok insanla aynı duyguları paylaşıyorum.
- 50 Diğer meraklıları ve ben aynı ideallerin birçoğunu paylaşıyoruz.
- 51 grubumun ideallerinin birçoğunu paylaşıyorum.
- 52 Beni tanıyanlar'ın benim bir parçam olduğunu bilirler.
- 53 Ben genellikle kendisini 'a adanmış biri olarak bilirim.
- 54 Diğerleri, benim ile özdeşleştiğimi bilir.